

Inhoud

Inleiding		7
Hoofdstuk 1	Generatie iPad	9
Hoofdstuk 2	Sluit tieners in je hart	29
Hoofdstuk 3	Tienerwerk, samen sterk	43
Hoofdstuk 4	Grip op de groep	63
Hoofdstuk 5	Babbelen in tienertaal	81
Hoofdstuk 6	Luisteren naar Gods stem	103
Hoofdstuk 7	Clubavond tienerproof	129
Dankwoord		155
Literatuurlijst		157

Inleiding

Beste tienerwerker,

Tieners zijn geen kinderen meer, maar ook nog geen volwassenen. Ze analyseren hun omgeving scherper dan ooit, maar begrijpen er eigenlijk steeds minder van. Ze merken dat volwassenen hen serieus nemen, terwijl die hen tegelijkertijd willen domineren. Ze ondernemen van alles, ondertussen hebben ze nauwelijks zicht op de consequenties van hun eigen handelen. Het tienerbestaan slingert heen en weer tussen lef en onzekerheid, tussen spierballen en puistjes.

In deze spannende levensfase sta je als kerkelijk tienerwerker voor jongeren in de bres. Je luistert naar hun vragen, leeft mee met hun beslommeringen en je verdiept je in hun leefwereld. Wil je op iemand invloed uit kunnen oefenen, dan moet je immers werkelijk contact hebben.

Meeleven met tieners is – hoe noodzakelijk ook – niet de belangrijkste kerntaak van een tienerwerker. Kerkelijk jeugdwerk draait om de verkondiging van het Evangelie, passend binnen de belevingswereld van de doelgroep. Als tienerwerker ben je door de Heere geroepen om Zijn stem te zijn in het leven van jongeren. Dat is nogal wat. Het besef van deze verantwoordelijkheid is van levensgroot belang voor de manier waarop jij je functie als tienerwerker uitvoert. Doe dit biddend, afhankelijk en radicaal. 'Waarmede zal de jongeling zijn pad zuiver houden? Als hij dat houdt naar Uw woord.' (Ps. 119: 9) Houd daarbij zicht op Christus, Die Zelf bij het doopvont Zijn Naam aan deze tieners verbond.

Steven Middelkoop

» 1 «

Generatie iPad

Groeiden onze ouders op met vetkuiven en brommers, wij over het algemeen met 'Nike-air-max' en 'Marco Borsato'; iedere generatie kent een eigen jeugdcultuur waarin je aan bepaalde normen moet voldoen om erbij te horen. Daarbij verschillen tieners onderling in ontwikkeling en voorkeuren. Hoe zit dat met tieners anno nu? Wat houdt hen bezig? Wat zijn kenmerken van de diverse ontwikkelingsfasen die ze doormaken? Wanneer hoor je erbij? Wanneer niet? En wat verwachten ze van jou als leidinggevende? Deze en andere vragen komen aan bod in hoofdstuk 1: Generatie iPad.

1.1 Supersociaal en onvolwassen

'Wow, dat was echt vet!' Terwijl Pieter het zweet van zijn voorhoofd wist krijgt hij een 'boks' van Job. Zojuist zweefde Pieter met een gedurfde sprong over het gangetje tussen het dak van het fietsenhok en het aangrenzende verenigingsgebouw, op ruim twee meter hoogte. Terwijl hij met een plof op de grond neerkomt, oogst hij schouderophalend de bewondering van Job. 'Eitje, man. Kun jij ook!' grijnst Pieter.

Wie omgaat met tieners, moet weten wie ze zijn en in welke levensfase ze zich bevinden. Wat hun gedachten, dromen en vragen zijn. Zoals je bij een bejaarde meeleeft met reuma en levenspijn, zo sta je naast tieners in hun bruisende levensfase. Inlevend, begripvol en in staat om zin en onzin te onderscheiden.

De pubertijd is een spannende en interessante periode. In korte tijd leren tieners enorm veel. Ze maken een sprong vooruit in hun denken, hun hersenen kunnen meer kennis omvatten dan daarvoor. Plotseling hebben ze de ervaring 'alles te begrijpen'. Vandaar dat tieners soms zo heerlijk eigenwijs kunnen doen. De geschiedenis leert dat grote denkers uit de wereldgeschiedenis tijdens deze periode de eerste grondpatronen voor hun latere ontdekkingen in beeld kregen.

Tieners anno nu hebben enorm behoefte aan echtheid. Dat verwachten ze niet alleen van leidinggevenden, maar ook van elkaar. In de ontwikkeling naar een persoonlijke identiteit conformeren tieners zich allereerst aan een groep, om erbij te horen. Een veilige groep waar ze zichzelf kunnen zijn. Binnen die groep gaan ze zich vervolgens voorzichtig onderscheiden. Vandaar dat tieners van alles uitproberen met kleding, haardracht en muziekstijl, net zolang tot ze zichzelf helemaal gevonden hebben.

Die behoefte aan authenticiteit hangt samen met het verlenen van onderling respect. Respect krijg je als je echt bent. Onderling geven tieners elkaar 'respect' als iemand positief scoort, bijvoorbeeld met een goed potje tafeltennis of het doorsturen van een cool filmpje.

Respect krijg je als je echt bent.

Jezelf zijn is belangrijk voor tieners. Ze zoeken naar een hoge mate van zelfverwerkelijking. Ze willen graag gezien wor-

den en begrepen zijn. Deze zelfontplooiing geven ze ruimte door naar buiten gericht te zijn, in een eindeloos groot netwerk met vrienden en digitale contacten. Tieners leren snel, ze zuigen kennis op binnen hun eigen interessesfeer. Van games, apps of rages weten ze alles. Deze ontwikkeling is nodig om te kunnen ontdekken wie ze zelf mogen zijn.

Hoewel tieners tot veel in staat zijn, is hun ontwikkeling niet voltooid. Huub Nelis en Yvonne van Sark concluderen in hun boek *Puberbrein*: 'Terwijl de geslachtsrijping al voltooid is, zijn jongeren sociaal-emotioneel en cognitief nog lang niet uitgegroeid.' Wie goed kijkt, ziet dat er in de opvoeding en vorming van tieners iets anders nodig is dan loslaten. 'Tot twaalf jaar moeten we kinderen goed begeleiden en daarna nog veel beter! Binnen de context van een open samenleving die jongeren veel ruimte en mogelijkheden biedt, moeten we zoeken naar nieuwe wegen om jongeren grenzen en structuur te bieden.' De Amerikaanse hersenonderzoeker Jay Giedd onderstreept dit: 'Het is niet eerlijk om van tieners te verwachten dat ze op een volwassen manier beslissingen nemen, terwijl hun hersenen nog niet af zijn.' Recente publicaties onderstrepen dat jongeren die liefdevol maar streng worden opgevoed, het gelukkigste zijn. Dit heeft te maken met de veilige warmte van het gezin thuis, maar ook met ons kerkelijk tienerwerk. Structuur en begrenzing, binnen een liefdevolle omgeving, geven tieners vleugels.

Echtheid

Je bent 'echt' wanneer je geen rol speelt, maar gewoon jezelf bent. Tieners testen je als leidinggevende. Ze letten op of je daden kloppen met je woorden.

1.2 Continu online

'Ik heb 1000 sms'jes per maand in mijn belbundel en die gaan altijd op', aldus Job. Pieter maakt het nog veel bonter. Hij probeert met zijn klasgenoten dagelijks hun record via WhatsApp (een groepsgesprek via de mobiele telefoon) te verbreken. 'Vandaag halen we de 1000 berichten op WhatsApp.'

De nieuwe generatie tieners is sociaal en digitaal. Vierentwintig uur per dag en zeven dagen per week staan ze met elkaar in verbinding, zowel 'live' als 'digitaal'. Van jongs af aan wordt hun geleerd om samen te werken, veel activiteiten gebeuren in groepsverband.

Tieners zijn direct, ze zeggen wat ze denken. Privacy lijkt minder belangrijk voor hen. Als je iets 'vet' vindt, dan zet je het spontaan op internet. Van de geboorte van een zusje, tot het beleg op je boterham, alles moet gedeeld worden. Delen betekent zichtbaar zijn, gezien worden is erbij horen. Tieners kennen nauwelijks grenzen, daardoor gaat hun onderlinge contact dag en nacht door. Ze blijken op school oververmoeid te zijn door nachtelijk internetgebruik via de telefoon. Verstandig dat sommige ouders daarom 's avonds de mobiel van hun tiener innemen.

Televisie en open internet konden we jarenlang buiten de deur houden, met wisselend succes. Door de mobiele telefoon zijn ze echter via de achterdeur binnengeslopen. YouTube-filmpjes, uitzendinggemist.nl en pornosites zijn voor tieners vrij bereikbaar. De wereld die jongeren als 'normaal' ervaren, is voor veel volwassenen nieuw en daarmee bedreigend. Kon je dertig jaar geleden als opvoeder een inschatting maken waar je kinderen zoal mee bezig waren, nu verblijven tieners in een volledig onzichtbare wereld.

Voor opvoeders zit er niets anders op dan eerlijk en open het gesprek aan te gaan over de begrenzing van Gods heilzame geboden. Gewetensvorming is belangrijker dan ooit. Tevens kunnen we niet langer om seksuele opvoeding heen.

Toen ik een presentatie gaf voor een groep reformato-
rische basisschoolkinderen uit groep 8, bleek de helft
een mobiele telefoon met open internettoegang te be-
zitten. Dit betekent dat seksuele voorlichting op deze
school haast overbodig is. Veel kinderen weten alles al.
Geslachtsgemeenschap hebben ze op twaalfjarige leeftijd
al gezien, met beeld en geluid. Een schokkende werkelijk-
heid. Wanneer jongeren alleen de perverse kant van sek-
sualiteit te zien krijgen, is een eerlijk en positief tegenbeeld
uit de mond van volwassenen van levensbelang. Anders
zal het hun toekomstige huwelijk levenslang beïnvloeden.
Door de binnendringende buitenwereld gedwongen, is de
tijd van zwijgen en wegstijgen definitief voorbij.

Toch is er niets nieuws onder de zon. Zonden krijgen
weliswaar een ander vervoermiddel, maar het blijven de-
zelfde zonden, die al in Bijbelse tijden heftige aanslagen
pleegden op het Koninkrijk van de Heere. Denk aan Juda,
Amnon en David. Wat is het belangrijk om te weten dat in
de 21ste eeuw dezelfde zonden een rol spelen, maar dat
ook dezelfde genade mogelijk is, door te breken en te bui-
gen aan de voeten van de Heere, gewerkt door de Heilige
Geest.

*YouTube-filmpjes, uitzendinggemist.nl
en pornosites zijn voor tieners vrij bereikbaar.
Dit betekent dat wegstijgen niet
langer een optie is.*

Sociale Media

Veel tieners communiceren via de sociale media. Verschillende populaire netwerken volgen elkaar in snel tempo op. De populairste netwerken van dit moment zijn:

- *Facebook, een sociaalnetwerksite.*

Sinds mei 2008 bestaat er een Nederlandstalige versie. In december 2008 groeide de site met 600.000 nieuwe aanmeldingen per dag. In april 2009 had Facebook meer dan 200 miljoen actieve gebruikers, vijf maanden later waren dat er 50 miljoen meer. Op dit moment telt Facebook meer dan een miljard gebruikers.

- *WhatsApp, een berichtenapplicatie voor mobiele telefoons. De applicatie is ontworpen voor smartphones en maakt het mogelijk om gratis met elkaar te sms'en, chatten en bestanden zoals foto's met elkaar te delen.*
- Meer weten over sociale media? Laat je rondleiden door een van de tieners!*

Reactie van een leidinggevende

Tieners zijn eerlijk en onbevangen. Ze durven te zeggen wat ze denken.

1.3 Ontwikkeling tieners van twaalf tot veertien jaar

'Mijn vader is echt heel streng. Ik mag helemaal niks van hem. Gelukkig is mijn moeder veel minder strikt. Zij merkt niks. Als zij thuis is, kan ik doen wat ik wil. Dat is relaxed.'

Petra heeft de verhoudingen thuis aardig goed in beeld en deelt dit met Lieke. Die kijkt haar wat mistroostig aan. 'Mijn ouders zijn allebei vet streng.'

In de periode tussen twaalf en veertien worden veranderingen bij pubers zichtbaar. Ze maken een groeispuurt door en vooral bij meisjes krijgen de uiterlijke vrouwelijke kenmerken vorm. Sommigen komen al als 'vrouw' binnen op de club, anderen zijn nog echt kind, maar zie je binnen enkele jaren lichamelijk volwassen worden. Jonge tieners horen niet meer bij de kinderen, maar ook niet bij de volwassenen. Eigenlijk hangen ze overal een beetje tussenin.

Tieners hebben de behoefte om volwassenen met elkaar te vergelijken. Alles en iedereen wordt door hen gewogen. Vooral ouders, leraren en leidinggevenden zijn het onderwerp van deze vergelijkingen. De een is stom, de ander tof, een andere héél streng. Hierdoor ontworstelen ze zich aan het gezag van hun ouders en ontwikkelen ze zich tot een zelfstandige persoonlijkheid.

Tieners vergelijken niet alleen volwassenen met elkaar, maar ook zichzelf onderling. Continu meten ze verhoudingen en tasten ze grenzen af. Dit duidt op een intense zoektocht naar zichzelf in het aangezicht van de ander. Tieners zoeken identificatiefiguren buiten hun eigen leeftijdscategorie, waaraan ze zich spiegelen. Vaak zijn dit hun idolen uit de sport-, pop- of filmwereld. Anderen hebben een oom, leraar of ambtsdrager als voorbeeld. Door zichzelf te meten en aan te passen, laten ze zich vormen. Ze willen echter vooral niet opvallen. Gaandeweg ontwikkelen ze hun eigen sociale identiteit.

Vriendenclubs staan centraal bij tieners. Het vermogen om samen te werken is groot. Ze oefenen binnen de groep

wat kan, wat mag, wat ze kunnen. Samenspelen kunnen ze goed, veel beter dan in hun kinderjaren. Ze passen de spelregels gewetensvol toe, en houden zich er ook zelf aan.

Jongeren worden gevormd door hun ouders, school, leeftijdsgenoten en andere opvoeders. Daaromheen ligt volgens Huub Nelis (*Puberbrein*) een schil van 'voorlichters en verleiders'. Binnen deze schil past het kerkelijk tienerwerk. Naast invloeden van verleiders uit muziek, internet en de reclamewereld, treden tienerwerkers op als voorlichters. Iedere kerkelijke tienerwerker heeft immers de behoefte om jongeren te beïnvloeden. Hiermee vormen tienerwerkers een onderdeel van de opvoeding, omdat ze nadruk leggen op gewetensvorming en met tieners spreken over levensvragen.

Voor ouders is de fase van twaalf tot veertien jaar in veel gevallen pittig. In korte tijd veranderen aanhankelijke kinderen in nukkige tieners. Kwamen ze eerst om advies, nu lijken ze slechts tegen alles aan te trappen. Externe opvoeders, zoals tienerwerkers, kunnen in deze fase veel betekenen. Met een open oor en meelevend hart vormen zij een veilig eiland waar tieners hun verhaal kwijt kunnen. Iedere tienerwerker die de moeite neemt om door de onverschillige buitenkant heen te prikken, ontdekt een kwetsbaar en gevoelig hart.

*Tieners vergelijken niet alleen
volwassenen met elkaar, maar ook zichzelf
onderling. Continu meten ze verhoudingen
en tasten ze grenzen af.*

Reactie van een leidinggevende

Ik herken veel vanuit mijn eigen ervaring toen ik die leeftijd had. Als zij genieten, geniet ik ook.

Tienerfase 1

Zijn:

- *Maken zich los van hun ouders*
- *Gaan nieuwe emotionele verbindingen aan met leeftijdsgenoten*

Doen:

- *Handelen impulsief (hier en nu)*
- *Willen vooral niet opvallen*

Denken/voelen:

- *Zijn emotioneel gevoelig*
- *Zijn gevoelig voor groepsdruk*

(Bron: Puberbrein binnenstebuiten, Huub Nelis en Yvonne van Sark, 2009)

1.4 Ontwikkeling van tieners 14-16 jaar

'Hip rokje heb jij aan, Petra!' zegt Hanneke als Petra langs haar de zaal in loopt. 'Vind je het leuk?' klinkt Petra's verbaasde stem. 'Van mijn moeder mag ik het eigenlijk niet aan, het is veel te kort vindt ze. Maar dat valt toch best mee? Als ik rechtop sta, komt het bijna tot aan mijn knieën!'

De fase van veertien tot zestien jaar is volgens psychotherapeute Ruthellen Josselson de fase van uitvoering. Tieners gaan het nu zelf doen. Ze leerden van alles, kregen veel mee van thuis, maar nu willen ze zelf bepalen wat zij denken dat goed voor hen is. Het 'losmaken van thuis' wordt het meest zichtbaar in deze leeftijdsfase. Tieners willen tussen hun veertiende en zestiende levensjaar in veel gevallen dolgraag laten zien dat ze 'anders' zijn. Het gevolg is dat ze zich in deze fase meestal erg onzeker voelen over zichzelf. Alles is in beweging. De mening van ouders raakt wat naar de achtergrond en de mening van leeftijdsgenoten wordt belangrijker. Jongeren zoeken meer risico's op en ze hebben meer behoefte aan uitproberen. Via experimenteren onderzoeken ze hun mogelijkheden en vooral hun grenzen. Ze durven steeds meer af te wijken en ontwikkelen een eigen 'ik'.

Seksualiteit krijgt steeds meer een rol in het leven van tieners. Tussen hun veertiende en zestiende levensjaar doet een groot deel van de jongeren de eerste seksuele ervaringen op. De een met tongzoenen, een ander met vergaand lichamelijk contact of geslachtsgemeenschap. In tegenstelling tot vorige generaties heeft het hebben van seksuele gemeenschap nauwelijks een zwangerschap tot gevolg, omdat pil en condoom dit voorkomen. Dit betekent dat er veel meer onderling wordt geëxperimenteerd, maar dat het tegelijk veel minder zichtbaar is. Laten we niet naïef denken en spreken over seksualiteit onder tieners. Ze experimenteren en vrijen heel wat af. Veel meer dan wij voor mogelijk houden.

Over het algemeen laten onderzoeken zien dat lager opgeleide jongeren in deze leeftijdsfase meer concrete ervaring opdoen met seksualiteit dan hoger opgeleide jongeren. De slimmere jongeren doen over het algemeen

minder concrete seksuele contacten op, maar fantaseren er wel over. Mijn ervaring is dat geloof en seksualiteit de twee 'hot items' zijn in het leven van tieners. Maak beide zaken bespreekbaar met hen.

Tieners maken zich los van volwassenen. Dit kunnen ze echter alleen doen als ze ergens aan vastzitten. Dit betekent dat onze relatie met hen wezenlijk is. Terwijl pubers in hun eigen chaotische risicovolle wereld vol emoties rondolen, doen wij er als volwassenen goed aan om present te zijn. Wees aanwezig en blijf aanwezig. Als schuurpaal, als tegenover, als ervaringsdeskundige. Geef tieners de ruimte om met al hun vragen, kritiek en analyses te komen.

Wanneer je direct je kaders, oplossingen en overtuigingen in de strijd gooit bij een ontmoeting met tieners, gooi je de deur naar een eerlijk en open gesprek dicht.

Bovenstaande ontwikkelingen hebben invloed op onze gesprekken met tieners. Wie vragenderwijs in gesprek gaat over tieneruitspattingen komt na een lang gesprek uit bij eerlijke ontboezemingen van tieners. Wanneer je direct je kaders, oplossingen en overtuigingen in de strijd gooit bij een ontmoeting, gooi je de deur naar een eerlijk en open gesprek dicht. Tieners trekken zich dan terug in hun eigen territorium en laten zich voorlopig niet meer ongepantserd zien. Wanneer je ruimte geeft door te luisteren en open vragen te stellen, krijg je verbinding. Waar verbinding is, kun je invloed uitoefenen. Dat is waar het om draait.

Reactie van een leidinggevende

*Ik geniet van hun eerlijkheid, soms onbeholpenheid.
Ze zijn vaak meer geïnteresseerd dan ze laten zien.*

Tienerfase 2

Zijn:

- *Ontwikkelen een eigen 'ik'*
- *Durven steeds meer af te wijken*

Doen:

- *Experimenteren met van alles*
- *Durven veel risico's te nemen*

Denken/voelen:

- *Hebben veel stemmingswisselingen*

*(Bron: Puberbrein binnenstebuiten, Huub Nelis
en Yvonne van Sark, 2009)*

1.5 Tieners en de plaats van kerkelijk jeugdwerk in hun leven

'Van de week las ik een boek waarin een Griekse wijsgeer werd geciteerd, die zei: "Opvoeden is geen emmer vullen, maar een vuur ontsteken." Dat is wat we moeten doen op de club, brandstichten! Willem deelt tijdens het klaarzetten van de stoelen voor de clubavond zijn gedachten met Henk. Henk knikt: 'Inderdaad, als we werkelijk geloven wat we zeggen, dan moeten we zelf in brand staan.'

Tieners krijgen te maken met allerhande groepsdruk van leeftijdsgenoten. Ze staan niet op zichzelf, maar zijn voortdurend in verbinding met anderen. Psychologen hadden het vroeger over drie milieus waarin kinderen zich bevinden: het gezin, de school en de rest van de omgeving. Inmiddels is er een vierde milieu bijgekomen, het internet. Dit laatste milieu is zelf voortdurend in ontwikkeling, maar ontwikkelt tegelijk ook onze tieners. Hier moeten we bij het tienerwerk rekening mee houden. Tieners staan met internet op en gaan ermee naar bed. De hele dag worden ze digitaal beziggehouden met de spiegel die anderen hun via internet voorhouden. De positieve 'likes' bij foto's en posts op internet bepalen hun populariteit, houdbaarheid en plaats in de pikorde. Erik Erikson zegt hierover: 'Ze staan de hele dag op een publieke tribune.'

Ergens in het derde milieu bevindt zich het kerkelijk tienerwerk. In tegenstelling tot hun functioneren op het internet, is dit 'real life'. Een extra wereld die voor tieners een veel hogere drempel heeft dan het bijhouden van contacten via Facebook en WhatsApp. Het bezoeken van een tienerclub is geen basisgegeven binnen de christelijke opvoeding, maar een optie. Net zoals de muziekschool, voetbalvereniging of badmintonclub een optie is. Veel tieners mogen zelf kiezen. 'Catechese is verplicht en club mag je zelf weten' is vaak het advies van ouders. Dat maakt de keuze voor tieners simpel. Als het leuk is dan ga je, is het niet leuk dan ga je niet. Logischerwijs maakt het nogal wat uit wat 'de rest' ervan vindt. Heeft de club een positief imago in de groep, dan gaan ze ervoor. Staat de club als 'saai' bekend, dan blijven ze massaal weg. Want, stel je voor dat jij naar de club gaat en de rest niet. Dan lig je eruit, dan ben jij ook saai. Dat moet je natuurlijk voorkomen, de gevolgen laten zich raden.

De plaats die kerkelijk tienerwerk heeft in 'de groep', is dus voor tieners belangrijker dan de inhoud van de club zelf. Als de club een plaats is waar 'de rest' ook is, dan accepteren tieners zowel de vorm als de boodschap. De enige manier om de plaats van het tienerwerk in de doelgroep te laten wortelen, is door levensecht club te geven. Niet de buitengewoon leuke activiteiten maken de club aantrekkelijk voor tieners, maar vooral de mate van echt contact. Zowel onderling als met de leiding. Dit vraagt van leidinggevendenden dat ze niet alleen de structuur en inhoud vormgeven, maar vooral ook investeren in persoonlijk contact. Het onderhouden en voeden van een goede, open relatie met zowel de zwakke schakels als de kopstukken van 'de groep' schept een band. Daardoor groeit er vertrouwen, waardoor diepgang mogelijk wordt.

Niet de buitengewoon leuke activiteiten maken de club aantrekkelijk voor tieners, maar vooral de mate van echt contact.

Voorwaarde voor verbinding is dat tienerwerkers zelf in brand staan. Als je niet zelf door wedergeboorte innerlijk vervuld bent met de liefde van Christus, kun je onmogelijk wezenlijk contact met tieners krijgen. Tienerwerk draait om het hart!

Vier milieus waarin tieners opgroeien

- *Gezin*
- *School*
- *Omgeving*
- *Internet*

*Tienerwerk bevindt zich in het derde milieu.
Tieners komen elkaar echter ook op school en op het internet tegen.*

1.6 Generatiekloof

'Die is echt 'vet'!' Bewonderend buigen Job en Pieter zich over de nieuwe smartphone van leidinggevende Henk. In een snel tempo wisselen ze allerlei ervaringen uit over apps en netwerksites. Het verschil tussen tiener en volwassene valt even helemaal weg. De pubers blijken Henk in kennis ver voorbij te streven. Hij glimlacht.

Er is sprake van een generatiekloof tussen ouderen en jongeren. Dat is niet nieuw, dat zien we in de hele geschiedenis terug. 'De jeugd van tegenwoordig houdt alleen maar van luxe, heeft slechte manieren en veracht de autoriteit. Zij heeft geen respect voor oudere mensen. De jeugd verpraat de tijd terwijl er gewerkt moet worden, schrokt bij de maaltijden het voedsel naar binnen en tiranniseert de ouders.' Aldus Socrates, 2400 jaar geleden.

'De jeugd van tegenwoordig houdt alleen maar van luxe, heeft slechte manieren en veracht de autoriteit.' (Socrates)

In alle generaties zien we dat tieners hun eigen weg zoeken en zich losmaken van de oudere generatie. Dit is nodig, want zo creëren ze een eigen referentiekader op basis van wat hun is meegegeven. In dit proces van losweken en omarmen verdwijnen volwassenen niet uit het oog. Integendeel. Het is belangrijk en nodig dat volwassenen zich tijdens deze fase in een zone van nabijheid bevinden. Vandaar het belang van kerkelijk tienerwerk, want binnen die omgeving ontmoeten tieners en volwassenen elkaar. Het vormt een veilige ontmoetingsplaats, waarbij opschermen en aanmoedigen centraal staan.

Schakelen tussen de wereld van volwassenen en tieners is niet simpel. Als jeugdwerkadviseur loop ik er keer op keer tegenaan dat mijn wereld totaal verschilt met die van hen. Hoewel ik mijn uiterste best doe, kom ik vrijwel altijd te laat. Ik loop achter in mediagebruik, woordgebruik en rages. Toch hoeft dit geen probleem te zijn. Door aan hen eerlijk toe te geven dat ik niet alles weet, zijn ze van harte bereid om met mij hun wereld te delen. Ze accepteren me omdat ik hen vertrouw, daardoor durven ze zich te geven. Betekent dit dat ik de omgang met tieners daardoor steeds makkelijker vind? Eerlijk gezegd niet. Zodra ik het begrijp, zijn die bewuste tieners namelijk alweer volwassen. Dan kan ik weer opnieuw starten, met zo'n kereltje van net twaalf. Maar die investering blijft de moeite waard. Steeds opnieuw.

Reactie van een leidinggevende

In de leefwereld van tieners gaat het er heel anders aan toe dan toen ik tiener was. Soms hoor je van die termen die je echt niet begrijpt.

Een of twee werelden

Tieners zien één wereld: die van henzelf. Op basis van wat ze zien, voelen en ervaren, geven ze hun mening. Scherp en onomwonden. Als leidinggevende zie je twee werelden. Die van jezelf en die van de ander. Verplaats je regelmatig in de wereld van de tiener. Zie de wereld zoals zij die zien. Zo leer je hen begrijpen. Keer het soms ook om, door tieners iets te vertellen over wat jij waarneemt. Zo train je tieners in het denken vanuit een breder blikveld dan alleen hun eigen werkelijkheid.

1.7 Zorg dat je erbij bent

'Ik heb het hele programma van dit jaar op Facebook gezet. Willen jullie het allemaal delen, dan weten alle jongeren van de kerk het!' Henk is enthousiast en daadkrachtig. Daardoor weet hij de promotie van de tienerclub krachtig neer te zetten. Leidinggevende Joke schudt glimlachend haar hoofd. 'Moeten we dat nou wel doen, Henk?'

Boeven vang je met boeven, zo luidt het gezegde. In zekere zin gaat dit ook op voor tieners. De beste manier om tieners binnen te halen op de tienerclub is door tieners in te zetten. Mond-tot-mondreclame werkt nu eenmaal beter dan folders, posters en andere goede initiatieven. Wat tieners over de club zeggen, doet ertoe. In de marketingwereld zegt men dat een negatief gerucht veertien keer wordt doorverteld, terwijl een positief gerucht slechts drie keer wordt doorgegeven. Met dat gegeven in het achterhoofd doen we er goed aan tieners te motiveren om veel positieve dingen te delen over hun eigen club. Het is immers niet in eerste instantie de club van de leiding, maar die van de tieners. We moeten het samen aantrekkelijk maken, schouder aan schouder.

Tieners vertrouwen op de kennis van het collectief. Dat zijn ze gewend van internet. Dat wat iedereen 'vindt', is waar. Daarom is het beïnvloeden van het algemene imago belangrijk. Daar kun je tieners voor inzetten. Laat tieners aan het eind van een clubavond drie positieve dingen noemen van de avond, of de club in het algemeen. Onderstreep dit en motiveer hen om daarmee andere tieners te werven. Gebruik hun eigen opmerkingen om de tienerclub positief op de kaart te zetten in het kerkblad, via e-mail of sociale media. Wat iedereen vindt, is waar, dus waarom zou je dat 'vinden' niet inzetten?

Tieners maken massaal gebruik van sociale media. We kunnen deze digitale wereld negeren, ons er tegen afzetten, of er simpelweg gebruik van maken. Inventariseer bijvoorbeeld aan het begin van het seizoen alle e-mailadressen van de groep. Gebruik die adressen voor een mailing, een week voor iedere clubavond. Herhaal die uitnodigingsmail de avond voor de club. Zo hebben ze allemaal in hun mailbox een persoonlijke herinnering. Vraag tieners om dat bericht, bijvoorbeeld voorzien van een leuk plaatje, op hun netwerkpagina te zetten. Op die manier verspreiden ze de tienerclubinfo als een olievlek onder hun vrienden. Wanneer tieners op internet uit durven komen voor hun lidmaatschap van een tienerclub geven ze daarmee aan dat het bij hun identiteit hoort. Ze schamen zich er niet voor, ze zijn er trots op. Dat is geen onbelangrijke graadmeter.

Wie zich als volwassene afzijdig houdt van de sociale media, maakt wellicht een zeer verantwoorde keuze voor zijn eigen tijdsbesteding, maar moet zich ook realiseren dat er een mogelijkheid voor laagdrempelig contact onbenut wordt gelaten.

Via hun telefoon en internet hebben tieners tal van mogelijkheden om met elkaar te babbelen. Meng je als leidinggevende voorzichtig maar betrokken in die digitale wereld. Wanneer je weet waar ze mee bezig zijn, kun je inspelen op dat wat er voor hen toe doet. Wie zich afzijdig houdt, maakt wellicht een zeer verantwoorde keuze voor zijn eigen tijdsbesteding, maar moet zich ook realiseren dat er een mogelijkheid voor laagdrempelig contact onbenut wordt gelaten. Tegelijkertijd past digitaal verkeer niet bij iedere leidinggevende. Wees hier nuchter in. Verbinding

met tieners maak je door op een rustige manier aanwezig te zijn op verschillende terreinen van hun leven. De kerk, de mail en op een behoedzame manier op sociale media. Als gesprekspartners en grenswachters, in een open en warme verbinding.

Promotietips voor de tienerclub:

- *Verzamel alle e-mailadressen.*
- *Verzamel alle mobiele nummers.*
- *Stuur voorafgaand aan iedere clubavond een herinneringsmail.*
- *Schroom niet om sociale media als Facebook en Whatsapp in te zetten.*

1.8 Verwerkingsvragen

Persoonlijke vragen

- *Welke zaken uit dit hoofdstuk herken je uit je eigen tienertijd?*
- *Welke zaken zijn helemaal nieuw voor je?*
- *Wat ga je doen om de tienerwereld beter te begrijpen?*

Gespreksvragen

- *Wat sprak jullie aan in dit hoofdstuk? Waarom?*
- *Tieners zijn onzeker. Herkennen jullie dit uit de praktijk?*
- *Moeten we sociale media negeren of inzetten?*
- *Wat willen jullie samen betekenen in het leven van tieners?*